

El darrer geni

Romà Gubern

Billy Wilder fou el darrer geni europeu trasplantat amb èxit a la indústria d'Hollywood, sense que la seva fortuna comercial suposàs una renúncia a les seves arrels culturals. Centreeuropeu com Lubitsch, Murnau, Fritz Lang i Fred Zinnemann, igual que aquests dos darrers arribà als Estats Units com a fugitiu del nazisme, deixant enre la seva col·laboració en el semi-documental *Hombres del domingo*, una joia precursora del neorealisme, a més de nombrosos guions per a la

UFA berlinesa. Mai no renunciaria al sentit de la tendència al grotesc centreeuropeu i a una estrident mala llet continental.

Encara que debutà com a director nord-americà amb una comèdia, *El mayor y la menor*, conquistà les seves primeres lloances en el si del cinema negre -amb *Perdición*, *Días sin huella* i *El crepúsculo de los dioses*-, en uns anys de glòria per al gènere. *El crepúsculo de los dioses* va ser a més un exercici implacable d'autoreflexió crítica envers de la indústria d'Hollywood. El seu clamorós i in-

discutible èxit amb les seves àcides comèdies -*Con faldas y a lo loco*, *El apartamento*- han vessat certa ombra damunt aquesta primera etapa. El 1964 Godard va escriure sobre Wilder: "Després de set anys de reflexió, ha decidit no agafar-se més allò tràgic en broma, sinó, tot al contrari, agafar-se allò còmic d'una manera seriosa." Cultivà tots els gèneres, llevat dels westerns, que li agradaven, però, per damunt d'aquestes opcions temàtiques, va saber mantenir una personalitat robusta i inconfusible. ■

